

УДК 37.016:613(070.432)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.89.11>

Дудко С. Г.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

У статті досліджена проблема здоров'язбережувальної діяльності загальноосвітніх закладів у площині формування здоров'язбережувальних компетентностей. Наголошується на особливій актуальності зосередження уваги на питаннях здоров'язбереження після повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну. Розкрито зміст зазначеної проблематики в нормативно-регламентуючих та законодавчих документах, у яких наголошується на актуальності формування в учнів стійкої мотивації до збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, гармонійного розвитку природних здібностей і психічних якостей, використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя молодого покоління, створення в закладах освіти безпечного здоров'язбережувального середовища, організації здорового, раціонального та безпечного харчування учнів.

Теоретично досліджено сутність поняття «здоров'я», «здоров'язбереження», а також нами уточнено визначення зазначених вище понять. З'ясовано, що сучасна наука розглядає здоров'я як складний феномен глобального значення, вважає його однією із найвищих суспільних цінностей, явищем системного характеру, що постійно змінюється й залежить від багатьох різноманітних чинників. Виявлено, що на формування здоров'я учнівської молоді впливають об'єктивні та суб'єктивні чинники, які навчальний заклад при формуванні здоров'язбережувальної діяльності має враховувати, а зміна цілей і цінностей сучасної освіти на засадах компетентнісного підходу засвідчує потребу в новому розумінні педагогами ролі здоров'я в організації освітнього процесу, оцінці його результативності. Досліджено, що кінцевим результатом здоров'язбережувальної діяльності закладу загальної середньої освіти має стати сформованість здоров'язбережувальної компетентності.

Ключові слова: компетентнісний підхід, здоров'язбережувальна компетентність, здоров'я, здоров'язбережувальна діяльність, учні, заклад загальної середньої освіти.

Упровадження компетентнісного підходу в останнє десятиріччя в сучасний освітній простір України, розбудова Нової української школи спонукали науковців та педагогів досліджувати проблематику формування в учнів здоров'язбережувальних компетентностей. Більшої актуальності це питання набуло після двадцять четвертого лютого 2022 року з повномасштабним вторгненням військ РФ в Україну, адже до традиційних заходів здоров'язбереження додалася необхідність засвоєння здоров'язбережувальних компетентностей, необхідних під час воєнного стану та при надзвичайних ситуаціях.

У рішенні колегії комітету з фізичного виховання та спорту МОН України зазначається, що сьогодні в країні набуває особливого значення діяльність, спрямована на формування здоров'я дітей та учнівської молоді, створення в учнів стійкої мотивації до збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, гармонійного розвитку природних здібностей та психічних якостей, використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя молодого покоління – майбутнього держави.

В Указі Президента України «Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей» № 894/2019 від 07.12.2019 зазначається, що з метою забезпечення додержання конституційних гарантій з охорони дитинства, реалізації права дітей на безпечне для життя і здоров'я середовище, збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління необхідно:

- формування позитивного ставлення молоді до фізичної культури і спорту як складової збереження і зміцнення здоров'я, запровадження сучасної методології організації уроків фізичного виховання, підвищення рухової активності учнів та вихованців під час освітнього процесу;
- створення в закладах освіти безпечного середовища, організації здорового, раціонального та безпечного харчування учнів та вихованців, поширення знань і навичок здорового харчування;
- проведення ефективних інформаційних кампаній, спрямованих на протидію поширенню серед дітей та підлітків звичок, небезпечних для фізичного або психічного здоров'я дитини.

В Указі Президента України «Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі» № 195/2020 від 25.05.2020 сказано, що учні повинні оволодіти знаннями, уміннями, навичками, способами мислення стосовно:

- формування індивідуальних характеристик поведінки та звичок, що забезпечують необхідний рівень життєдіяльності, достатній рівень фізичної активності та здорове довголіття;
- усвідомлення важливості здорового способу життя та гармонійного розвитку, високої працездатності, духовної рівноваги, збереження та поліпшення власного здоров'я;
- усвідомлення цінності життя та здоров'я, власної відповідальності та спроможності зберегти та зміцнити здоров'я, підвищити якість свого життя.

Мета статті – дослідити та проаналізувати розробку проблеми здоров'язбереження щодо формування здоров'язбережувальних компетентностей у наукових дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

В умовах модернізації освіти проблема здоров'язбереження набуває глобального характеру. Недотримання режиму дня, здорового способу життя (зниження рівня рухової активності, шкідливі звички, нераціональне харчування та ін.), погана екологія сприяють погіршенню здоров'я учнівської молоді. Саме тому важливим завданням педагогів є прищеплення учням знань про формування та розвиток здоров'язбережувальної та здоров'язрозвивальної компетентностей, уміння використання їх у повсякденному житті.

Оскільки в нашому дослідженні поняття «здоров'язбережувальна компетентність» є визначальним, розглянемо його зміст через призму понять «здоров'язбереження» та «здоров'я».

Незважаючи на те, що термін «здоров'язбереження» науковці С. Гаркуша, О. Іонова та М. Єфремова, Т. Москова, Н. Хольченкова та інші часто використовують у своїх працях, він досі не має однозначного тлумачення.

Багато вчених розглядають здоров'язбереження як педагогічний процес. І хоча змістове наповнення у цих трактуваннях відрізняється один від одного, головна увага дослідників акцентується на тому, що здоров'язбереження як педагогічний процес, спрямований на збереження, розвиток і зміцнення здоров'я учнів, розвиток у них мотивації дотримання здорового способу життя, усвідомлення відповідальності щодо власного здоров'я та здоров'я довкілля.

О. Іонова та Ю. Лукьянова, розглядаючи здоров'язбереження в педагогічному аспекті, вважають: «Здоров'язбереження – це процес навчання й виховання, що не наносить прямої або опосередкованої шкоди здоров'ю учнів, створює безпечні й комфортні умови перебування дітей у школі, забезпечує індивідуальну освітню траєкторію дитини, запобігання стресів, перевантаження, втоми вихованців і тим самим сприяє збереженню й зміцненню здоров'я школярів» [5, с. 70]. При цьому автори впевнені, що забезпечення здоров'язбереження учнів у процесі навчання вимагає розв'язання комплексу завдань, що торкаються як матеріального, кадрового забезпечення, так і організаційно-змістовного наповнення, й стосується змін змісту освіти та форм і методів її здійснення [5, с. 70].

Н. Мацола та Л. Щур вважають, що здоров'язбереження як педагогічний процес, спрямований на збереження і зміцнення здоров'я тих, хто навчається, формування мотивації на дотримання здорового способу життя, свідомого, відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Тобто здоров'язбереження в освітньому процесі – це діяльність, спрямована на збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я його суб'єктів. Здоров'язбереження є результатом впливу педагогічних чинників освітнього процесу на збереження здоров'я його суб'єктів [7, с. 199].

Н. Хольченкова також розглядає здоров'язбереження як педагогічний процес, спрямований на збереження, розвиток і зміцнення здоров'я учнів, формування в них мотивації на дотримання здорового способу життя, свідомого, відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Т. Ткачук та О. Нікіфоров дають дещо інше трактування, проте акцент на збереження, розвиток і зміцнення здоров'я учнів у них залишається. Під здоров'язбереженням дослідники розуміють вирішення освітніх завдань із урахуванням стану їх здоров'я з метою його збереження і, по можливості, зміцнення. Здоров'язбереження, за їхніми переконаннями, з одного боку є частиною освітнього процесу, а з іншого – умовою, що забезпечує реалізацію освітніх програм на основі збереження здоров'я учасників освітнього процесу та самореалізації учнів [9, с. 227].

Здоров'язбереження особистості, на думку науковців Л. Лаврової, Н. Мікулак, В. Савченко, – це процес діяльнісного збереження й зміцнення здоров'я, спрямований на підвищення ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих на основі знань та навичок про збереження здоров'я й усвідомлення власної відповідальності за нього.

С. Замрозевич-Шадрина, Л. Вікторова та Д. Єфімов вважають, що метою здоров'язбереження є розумне ставлення до свого здоров'я, фізичної та психічної культури, загартовування організму, організація праці й відпочинку, недопущення шкідливих звичок [4, с. 108].

Як бачимо, поняття «здоров'язбереження» сучасними науковцями тлумачиться як процес, що сприяє формуванню, зміцненню і збереженню здоров'я учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. У наведених вище та інших трактуваннях поняття «здоров'язбереження» багато спільного, але нам більше імпонує визначення, дане Н. Хольченковою.

Збереження і зміцнення здоров'я учнівської молоді є одним з головних завдань школи, сім'ї та громадськості, яке регламентується і забезпечується державними нормативно-правовими документами. Багато вчених підкреслюють, що шкільні роки є головними і значущими в житті учнів, створюючи передумови для розвитку організму й особистості школяра. Проте за час навчання в школі учні не лише отримують знання, вони «втрачають» своє здоров'я [3].

Сучасна наука розглядає здоров'я як складний феномен глобального значення, вважає його однією із найвищих суспільних цінностей, явищем системного характеру, що постійно змінюється і залежить від багатьох різноманітних чинників. На сучасному етапі модернізації освіти в Україні важливим стратегічним завданням є формування соціально активної, фізично і психічно здорової, духовно багаті особистості через залучення молодого покоління до ведення здорового способу життя, здоров'язбережувальної діяльності, формування культури здоров'я [6, с. 18].

Також у літературі підкреслюється важливість та необхідність отримання учнями знань про здоров'я, які потрібні їм для формування вмінь і навичок здоров'язбереження, для усвідомлення важливості здоров'я, здорового способу життя, формують здатність і готовність особистості контролювати стан фізичного здоров'я, своєчасно й адекватно реагувати на його погіршення, а отже, формувати здоров'язбережувальну компетентність.

У Статуті Всесвітньої організації (ВООЗ) говориться, що здоров'я є станом повного фізичного, душевного та соціального добробуту, а не лише відсутністю хвороб та фізичних дефектів. Здоровий розвиток дитини є фактором першорядної важливості; здатність жити гармонійно в мінливих умовах середовища є основною умовою такого розвитку.

У Європі право на здоров'я закріплене у Європейській соціальній хартії. Воно записано в статті 11 та зобов'язує європейські держави вживати заходів щодо зміцнення здоров'я та забезпечення медичною допомогою в разі хвороби. У статті 17 йдеться про те, що підлітки мають право на належний соціальний, правовий та економічний захист.

Визначення поняття «здоров'я» у Преамбулі Статуту ВООЗ, Європейській соціальній хартії не є вичерпним та досконалим, тому як уточнення наводимо деякі трактування даного поняття, узятих з інших джерел.

В. Гузь та С. Жейнова вважають, що здоров'я можна охарактеризувати як динамічний стан організму, який відзначається повним фізичним, інтелектуальним, психічним, духовним і соціальним благополуччям і піддається впливові способу життя людини [1, с. 344].

Під поняттям здоров'я О. Савченко розуміє складну й одночасно динамічну категорію. Педагогічна свідомість під здоров'ям має на увазі достатньо широке розуміння цього поняття, що включає такі складові, як духовне, психічне, фізичне та соціальне здоров'я. Ці складові, взаємодіючи, взаємовпливаючи одне на одного, інтегруючись, створюють здоров'я людини як цілісність і як цінність.

У ряді джерел дається не тільки трактування поняття «здоров'я», а й розкриваються його види, показники, чинники, що впливають на стан здоров'я, мотивацію учнів до збереження і зміцнення здоров'я.

Т. Редько вважає, що в сучасному розумінні здорова людина – та, яка «будує» своє здоров'я самостійно: ефективно справляється зі стресами, уміє попереджати й вирішувати конфлікти, ухвалює відповідні рішення, у першу чергу щодо себе самої, самовизначається в навколишньому світі, не просто пристосовується до існуючих зовнішніх умов, а осмислено їх перебудовує, тим самим покращуючи своє й суспільне здоров'я. Виходячи з такого розуміння здорової людини, вона вважає, що здоров'я – це самостійне, багатопланове та багатофункціональне явище, яке вимагає не стільки збереження, скільки цілеспрямованого розвитку, саморозвитку й виступає як важливе завдання кожного навчального закладу [8, с. 272].

Розглядаючи показники здоров'я особистості учнів (фізичного, психічного, духовного, соціального), Т. Літвінова дає такі визначення: показниками фізичного здоров'я є індивідуальні особливості анатомічної будови тіла, досконале (за нормою) фізіологічне функціонування організму в різних умовах спокою, руху, довкілля, генетичної спадщини, рівень фізичного розвитку органів і систем організму.

Показниками психічного здоров'я є індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини. Психічне життя індивідів складається з цілей, потреб, інтересів, мотивів, стимулів, уяви, почуттів тощо. Психічне здоров'я пов'язане з особливостями мислення, характеру, здібностей людини.

Показники духовного здоров'я – духовний світ особистості, сприйняття духовної культури людства, освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики. Свідомість людини, її ментальність, життєва самоідентифікація, ставлення до сенсу життя, оцінка реалізації власних здібностей і можливостей у контексті власних ідеалів і світогляду – усе це обумовлює стан духовного здоров'я.

Показники соціального здоров'я пов'язані з економічними чинниками, стосунками індивіда з структурними одиницями соціуму (сім'єю, організаціями), з якими створюються соціальні зв'язки: праця, відпочинок, побут, соціальний захист, охорона здоров'я, безпека існування тощо. У загальному вигляді соціальне здоров'я детерміноване характером і рівнем розвитку, які притаманні головним сферам суспільного життя в певному середовищі – економічній, політичній, соціальній, духовній. Ці складові тісно взаємопов'язані, вони в сукупності визначають стан здоров'я людини.

О. Дікова-Фаворська вважає, що одним з показників стану здоров'я виступає самозбережувальна поведінка. Це практична реалізація свідомого ставлення людини до свого здоров'я як соціальної цінності, це спрямованість поведінки на покращення здоров'я, його профілактику, ведення здорового способу життя. Соціальними індикаторами самозбережувальної поведінки як показника здоров'я на рівні індивіда та соціальної групи можуть бути: самооцінка здоров'я; цінність здоров'я та місце в системі цінностей різних груп населення; задоволеність здоров'ям, яке перебуває в тісній взаємодії із задоволенням (якістю) життям; наявність знань та умінь щодо формування, збереження та покращення здоров'я; ведення здорового способу життя та безпосередня поведінка людини під час захворювання чи стресу [2, с. 423].

Аналіз літератури показав, що на формування здоров'я учнівської молоді впливають різні чинники, які умовно можна розділити на дві групи: об'єктивні та суб'єктивні (С. Гозак, Р. Карпюк, А. Кіндзера, А. Мандюк, Ю. Павлова та ін.).

До першої групи вони відносять: екологічні (забруднення довкілля, що негативно впливає на стан здоров'я та ведення здорового способу життя); соціально-виховні (зумовлюють види, форми участі й відповідальність різних ланок соціально-економічних структур у формуванні, збереженні й зміцненні здоров'я

учнів, фінансування такої роботи й забезпечення нормативних умов для навчальної діяльності); освітньо-виховні (забезпечують формування життєвого пріоритету здоров'я, виховання мотивації на здоровий спосіб життя і навчання методам, засобам і способам досягнення здоров'я, а також умінню проводити пропагандистську роботу в цьому напрямі); культурологічні (пов'язані з формуванням культури здоров'я, організацією дозвілля, популяризацією питань здоров'я і здорового способу життя); медичні (спрямовані на діагностику стану здоров'я, розробку рекомендацій щодо здорового способу життя, ефективну профілактику, медичний контроль за станом здоров'я школярів); сімейні (пов'язані із створенням умов для здорового способу життя в сім'ї і орієнтацією кожного з її членів на здоров'я, дотримання й здійснення здорового способу життя в сім'ї) чинники.

До другої групи можна віднести: недостатню рухову активність учнів; низький рівень пропаганди позитивного впливу занять фізичною культурою на здоров'я, ведення здорового способу життя; низьку ефективність залучення школярів до занять спортом; відсутність у багатьох учнів бажання займатися фізичною культурою і спортом; недостатню інформованість батьків і дітей про сучасні фізкультурно-оздоровчі технології, засоби зміцнення й збереження здоров'я, активного дозвілля, різноманітного використання засобів фізичної культури й спорту в сімейному вихованні; недотримання режиму дня, відсутність раціонального харчування, наявність шкідливих звичок (паління, вживання алкоголю, наркотичних речовин) та ін.

Розв'язання проблеми збереження здоров'я дітей в освітніх установах часто обмежується рамками фізичного виховання, хоча фізичний розвиток – тільки один з показників здоров'я, і не дозволяє швидко реагувати на зміну ситуації зі здоров'ям учнів.

На основі аналізу першоджерел щодо термінів «здоров'я» та «здоров'язбереження» можемо конкретизувати їхню сутність: здоров'я – це особиста цінність людини, яка гармонійно поєднує в собі всі його складові (фізичну, психічну, духовно-моральну й соціальну), що дозволяє повноцінно проявляти себе в повсякденній життєдіяльності (а, отже, відповідних компетентностей). Виходячи із зазначеного вище, під терміном «здоров'язбереження» в освітньому процесі розуміємо цілеспрямовану, усвідомлену, мотивовану відповідну освітню діяльність учителів, батьків та учнів щодо збереження фізичного, психічного, духовного-морального та соціального здоров'я дитини як ціннісної основи для самореалізації в повсякденній життєдіяльності та формуванні здоров'язбережувальної компетентності.

Зміна цілей і цінностей сучасної освіти на засадах компетентнісного підходу засвідчує потребу в новому розумінні педагогами ролі здоров'я в організації освітнього процесу, оцінці його результативності. Людина, у якої сформована здоров'язбережувальна компетентність, забезпечена комплексним розвитком власної особистості, зокрема складниками здорового способу життя, та дає можливість кожному громадянину жити повноцінним сталим життям.

Отже, розвиваючи компетентнісний підхід в освітньому процесі ЗЗСО, провідним результатом здоров'язбережувальної діяльності закладів, на нашу думку, має стати формування в учнів здоров'язбережувальної та здоров'язрозвивальної компетентностей. Засвоюючи здоров'язбережувальну та здоров'язрозвивальну компетентності, відбувається усвідомлення, у наслідок чого учні розмірковують про власне життя, свою поведінку, відносини з оточуючими, засвоюють позитивні компетентності про збереження здоров'я, його фізичну, психічну, духовно-моральну та соціальну складові.

Використана література:

1. Гузь В. В., Жейнова С. С. Здоров'язбережувальні технології як чинник збереження здоров'я дітей та молоді. *Сучасні здоров'язбережувальні технології : монографія / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука*. Харків : Оригінал, 2018. С. 343–348.
2. Дікова-Фаворська О. М. Здоров'язберігаюча складова навчання в умовах карантину. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф.* (28 – 29 травня 2020р., м. Київ). Уклад. : О. Ю. Дикий та ін. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2020. С. 423–424.
3. Дудко С. Г. Актуальність формування здоров'язбережувальної та здоров'язрозвиваючої компетентностей учнів 5-6 класів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка: науковий збірник*, 2021. № 41. С. 229–242.
4. Замрозович-Шадрин С. Р., Вікторова Л. В., Єфімов Д. В. Проблема здоров'язбереження здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 43. Т. 1. С. 105–109.
5. Іонова О. М., Лукьянова Ю. С. Здоров'язбереження особистості як психолого-педагогічна проблема. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за ред. С. С. Єрмакова*. Харків : ХДАДМ (ХХІІ), 2009. № 1. С. 69–72.
6. Малишева Л. Феномени здоров'я та здоров'язбереження молоді в контексті сучасних наукових поглядів. *Педагогічний часопис Волині*. 2017. № 4 (7). С. 18-23.
7. Мацола Н., Щур Л. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності школярів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 5 К (86). С. 197–200.
8. Редько Т. М. Здоров'язрозвивальні технології в процесі фізичного виховання студентів педагогічних університетів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2015. Вип. 129 (3). С. 271–274.
9. Ткачук Т., Нікіфоров О. Принципи та критерії здоров'язбереження учнів. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : зб. наук. праць*. Вип. 5. К., 2011. С. 22–231.

References:

1. Guz V. V., Zheynova S. S. (2018) Zdorovjazberezhuvalni tehnologhiji jak chynnyk zberezhenja zdorovja ditej ta molodi. [Health-saving technologies as a factor in preserving the health of children and young people] *Modern health-saving technologies: monograph*. (eds. Boychuk Yu. D.), Kharkiv: Original, pp. 343–348. [in Ukrainian]
2. Dikova-Favorska O. M. (2020) Zdoroviazberhaiucha skladova navchannia v umovakh karantyn. [A health-preserving component of education in quarantine conditions] *Ways of improving the professional competences of specialists in today's conditions: materials between science and practice internet conf.* (Ukraine, Kyiv May 28-29, 2020) (eds. Dykiy O. Yu. and others), Lutsk: Lesya Ukrainka SNU. pp. 423–424. [in Ukrainian]
3. Dudko S. (2021) Aktual'nist' formuvannya zdorov'yazberezhuval'noyi ta zdorov'yarozvyvayuchoyi kompetentnostey uchniv 5-6 klasiv. [The urgency of forming health-preserving and health-developing competencies of students of 5-6 grades] *Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University: scientific collection*, no. 41, pp. 229–242. [in Ukrainian]
4. Zamrozvych-Shadryna S. R., Viktorova L. V. (2022) Yefimov D. V. Problema zdoroviazberezhenia zdobuvachiv vyshchoi osvity v umovakh dystantsiinoho navchannia. [The problem of health care for students of higher education in the conditions of distance learning], *Innovative pedagogy*, no. 43. vol. 1, pp. 105–109. [in Ukrainian]
5. Ionova O. M., Lukyanova Yu. S. (2009) Zdoroviazberezhenia osobystosti yak psykhologo-pedahohichna problema. [Personal health care as a psychological and pedagogical problem] *Pedagogy, psychology and medico-biological problems of physical education and sports: scientific monograph* (Ukraine, Kharkiv, 2009) (eds. Yermakova S. S.), Kharkiv: KhDADM (XXIII), no. 1. pp. 69–72. [in Ukrainian]
6. Malysheva L. (2017) Fenomeny zdorovia ta zdoroviazberezhenia molodi v konteksti suchasnykh naukovykh pohliadiv. [The phenomena of youth health and health care in the context of modern scientific views]. *Pedagogical journal of Volyn*. no. 4 (7), pp. 18-23. [in Ukrainian]
7. Matsola N., Shchur L. (2017) Pidhotovka maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury do zdoroviazberezhuvalnoi diialnosti shkoliariv. [Training of the future teacher of physical culture to health-preserving activities of schoolchildren]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. Kyiv: NPU named after M. P. Drahomanova, vol. 5. pp. 197–200. [in Ukrainian]
8. Radko T. M. (2015) Zdoroviarozvyvalni tehnolohii v protsesi fizychnoho vykhovannia studentiv pedahohichnykh universytetiv. [Health and development technologies in the process of physical education of students of pedagogical universities]. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports*. no. 129 (3), pp. 271–274. [in Ukrainian]
9. Tkachuk T., Nikiforov O. (2011) Pryntsypy ta kryterii zdoroviazberezhenia uchniv. [Principles and criteria of student health care]. *Education and upbringing of a gifted child: theory and practice*: Kyiv: vol. 5. pp. 22–231. [in Ukrainian]

Dudko S. Theoretical aspects of health care activities in the conditions of an educational institution

The article examines the problem of health-preserving activities of general educational institutions in the area of the formation of health-preserving competencies. The emphasis is on the special relevance of focusing attention on health care issues after the full-scale invasion of the Russian Federation troops into Ukraine. The content of the mentioned issues is disclosed in regulatory and legislative documents, which emphasize the relevance of forming in students a sustainable motivation to preserve their health, physical development and physical fitness, harmonious development of natural abilities and mental qualities, the use of physical education tools in the organization of a healthy the way of life of the younger generation, the creation of a safe health-preserving environment in educational institutions, the organization of healthy, rational and safe nutrition for students.

The essence of the concept of "health", "health preservation" was theoretically investigated, and we clarified the definition of the above concepts. It was found that modern science considers health as a complex phenomenon of global importance, considers it one of the highest social values, a phenomenon of a systemic nature that is constantly changing and depends on many different factors.

It was found that the formation of the health of students is influenced by objective and subjective factors, which the educational institution must take into account when forming health-preserving activities, and the change in the goals and values of modern education based on the competence approach proves the need for a new understanding of the role of teachers health in the organization of the educational process, evaluation of its effectiveness. It has been studied that the final result of the health-preserving activity of a general secondary education institution should be the formation of health-preserving competence.

Key words: competence approach, health-preserving competence, health, health-preserving activity, students, institution of general secondary education.